

«Клятвенные обещания» українського народу

Московський цар Петро I миттєво відреагував на перехід гетьмана Івана Мазепи на сторону шведського короля Карла XII. Численні укази, маніфести царя до українського народу мали дискредитувати гетьмана та його однодумців. З метою нейтралізації мазепинців та роз'єднання українців за наказом Петра I був запущений механізм так званих «клятвенных обещаний» – вірнопідданих чолобитних до царя, які змушували підписувати представників міського самоврядування, церковних ієрархів, рядових священників. Ці «вірнопіддані» звертання були написані у містах і містечках на підконтрольній московитам території. Настрахані знищенням Батурина, кривавими розправами в Глухові і Лебедині, жителі Прилук, Лубен, Лохвиці, Миргорода, Варви, Срібного, Ічні, Новгород-Сіверського запопадливо клялися у вірності цареві. Московська пропаганда і тоді, і зараз трактує це як масове волевиявлення українців, свідчення його вірності Петрові I, «віковічної дружби з російським народом». Слід зазначити, що на території Гетьманщини налічувалося 11 великих міст, 126 містечок і майже 1800 сіл. Загальний відсоток населених пунктів, де мешканці клялися у вірності цареві, становить менше 1%; серед міст і містечок – 10%. Отже, про масову підтримку політики Петра I говорити не доводиться. Адже у тих населених пунктах, де не було московських військ, ніхто не виступав з ініціативою писати вірнопіддані звернення до царя. Режисером чолобитних був Петро I та його оточення. Аналіз текстів цих документів свідчить, що вони однакового змісту, за винятком назви населеного пункту та прізвищ підписантів. Та й термінами на кшталт «достовернейшие подданные», «слуги и подножки», «рабы», «скридла» користувалися у листуванні московські урядовці. В оперативності Петрові I та його оточенню не відмовиш. «Вірнопіддані» звернення були зібрані мобільними московськими підрозділами впродовж 2-5 листопада і доставлені цареві у Глухів у переддень до призначених на 6 листопада 1708 року «виборів» нового гетьмана. Всі ці «клятвенные обещания» мали переконати козацьку старшину, яка прибула в Глухів, що простий народ не підтримав Івана Мазепу, залишився вірним Москві, а відтак виборцям слід відкинути будь-які сумніви щодо того, чи визнавати владу їхнього гетьмана-повстанця.